

COVID-19 en epilepsie

Dit document is tot stand gekomen na het verzoek van de Nederlandse Vereniging voor Neurologie om informatie over Covid-19 in relatie met epilepsie bekend te maken, en is terug te vinden op de website van de Nederlandse Liga tegen Epilepsie (www.epilepsieliga.nl). Voor vragen, opmerkingen of eventuele aanvullingen kunt u contact opnemen met Prof. dr. Marian Majoie, voorzitter van de Nederlandse Liga tegen Epilepsie.

Bewijs voor een direct effect van COVID-19 op het aanvalsbeeld van patiënten met epilepsie ontbreekt tot dusver.

Een toename in de frequentie van aanvallen is eerder het gevolg van gebruikelijke oorzaken als stress, koorts, systemische aandoeningen, interactie van geneesmiddelen en problemen die zich kunnen voordoen bij orale toediening van anti-epileptica (<https://www.ilae.org/patient-care/COVID-19-and-epilepsy>).

Mensen met een verstandelijke beperking en/of een specifiek syndroom kunnen vanwege co-morbiditeit een hogere kans hebben op een gecompliceerd verloop. Hoewel koortsgoelige epilepsie door de Association of British Neurologists als laag risico is beoordeeld, lopen patiënten met bijvoorbeeld het Dravet-syndroom mogelijk een hoger risico als door co-morbiditeit de ademhalingsfunctie wordt aangetast, zoals bij recidiverende luchtweginfecties, scoliose of slikproblemen (voor meer informatie over Dravet en COVID-19 zie <https://www.dravet.org.uk/news/coronavirus-advice/>).

Over het toedienen van ibuprofen als koortswerend middel bij patiënten met koortsgoelige epilepsie (zoals Dravet) bestaat enige discussie. De Wereldgezondheidsorganisatie en het Europees Geneesmiddelenbureau hebben beide onlangs verklaard dat bewijs ontbreekt dat een verband aantoonde tussen ibuprofen en verergering van de COVID-19 infectie (zie ook <https://www.ema.europa.eu/en/news/ema-gives-advice-use-non-steroidal-anti-inflammatory-COVID-19>). Paracetamol heeft een gunstiger bijwerkingspatroon dan ibuprofen. Daarom is het advies om als eerste keuze paracetamol te gebruiken als koortswerend middel. Overweeg eventueel clobazam als extra bescherming gedurende het verloop van de COVID-19 infectie.

Interacties

Een overzicht van interacties tussen de verschillende anti-epileptica en de bij COVID-19 voorgeschreven medicatie is te vinden op https://www.ilae.org/files/dmfile/Antiepileptic-drugs-interactions_in_COVID-19_01.04.pdf.

Aanvullend dient de farmacokinetische interactie tussen chloroquine en stiripentol vermeld te worden. Deze interactie kan leiden tot een verhoging van de systemische concentraties van chloroquine en van met name cardiale bijwerkingen (https://www.accessdata.fda.gov/drugsatfda_docs/label/2018/206709s000,207223s000lbl.pdf).

COVID-19 en beschikbaarheid van geneesmiddelen

Op dit moment worden nog geen COVID-19 gerelateerde tekorten gemeld. Dat neemt niet weg dat meldingen met betrekking tot geneesmiddelentekorten de laatste jaren toenemen. Het KNMP volgt de ontwikkelingen op de voet. Een actueel overzicht van geneesmiddelentekorten en oplossingen is te vinden op <https://farmanco.knmp.nl>.

Niet-orale toedieningsvormen van anti-epileptica

Van een aantal anti-epileptica zijn parenterale of rectale toedieningsvormen beschikbaar met informatie over de bio-equivalentie bij intraveneuze of rectale toediening (zie ook <https://epilepsie.neurologie.nl/cmsite7/index.php?pageid=669&tabid=20110408162549>).

Patiënteninformatie

Antwoorden op meest gestelde vragen zijn te vinden op <https://www.epilepsie.nl/nieuws/detail/coronavirus-en-epilepsie/145>.

**Hebt u de website van het Epilepsiefonds
al bekeken?
www.epilepsie.nl**

In verband met de Corona-crisis zijn veel congressen en cursussen in 2020 afgezegd of naar een later tijdstip verplaatst. Voor zover geactualiseerde data voorhanden waren zijn deze hieronder weergegeven, maar in verband met de huidige situatie is de informatie wellicht niet meer actueel bij het ter perse gaan van dit blad. U doet er goed aan om – zoals altijd – de stand van zaken te verifiëren via de organisatoren en/of de vermelde websites van de congressen.

Oorspronkelijk: 18 - 21 juni 2020; verplaatst

10th Migrating Course on Epilepsy

Locatie: Lviv, Oekraïne

Informatie: www.ilae.org/congresses/10th-migrating-course-on-epilepsy

19 - 21 juni 2020

21st Annual Meeting of Infantile Seizure Society

International Symposium (ISSET)

Locatie: Okayama, Japan

Informatie: www.ilae.org/congresses/21st-annual-meeting-of-infantile-seizure-society-international-symposium-isset

Oorspronkelijk: 4 – 9 juli 2020; verplaatst naar 2021

14th European Congress on Epileptology (ECE)

Locatie: Genève, Zwitserland

Informatie: www.ilae.org/congresses/14th-european-congress-on-epileptology-ece

Oorspronkelijk: 12 – 18 juli 2020

5th Dianalund Summer School on EEG and Epilepsy

Locatie: Dianalund, Denemarken

Informatie: www.ilae.org/files/dmfile/Dianalund-Announcement-DSSEE5.pdf

Oorspronkelijk: 20 – 31 juli 2020

2020 San Servolo international advanced course:

Locatie: San Servolo, Venetië, Italië

Informatie: www.ilae.org/files/dmfile/first-announcement-2020.pdf

10 augustus – 5 oktober 2020

Epilepsy for Primary Health Care

Locatie: Online

Informatie: www.ilae.org/congresses/epilepsy-for-primary-health-care

15 – 16 augustus 2020

Gordon Research Seminar (GRS) on Mechanisms of Epilepsy and Neuronal Synchronization: Approaching Complexity in Neuroscience and Epilepsy

Locatie: Castelldefels, Spanje

Informatie: www.ilae.org/congresses/gordon-research-seminar-grs-on-mechanisms-of-epilepsy-and-neuronal-synchronization-approaching-complexity-in-neuroscience-and-epilepsy

6 – 9 september 2020

(Oorspronkelijk: 10 - 13 juni 2020)

55. Jahrestagung der Deutschen Gesellschaft für Epileptologie (DGfE)

Locatie: Freiburg im Breisgau, Duitsland

Informatie: www.ilae.org/congresses/55-jahrestagung-der-deutschen-gesellschaft-f-r-epileptologie-dgfe

9 – 11 september 2020

Cleveland Clinic Epilepsy Update & Review Course

Locatie: Cleveland, Ohio, Verenigde Staten

Informatie: www.ilae.org/congresses/cleveland-clinic-epilepsy-update-and-review-course2

10 – 12 september 2020

4th International Video-EEG in Paediatric Epilepsies from Seizures to Syndromes

Locatie: Madrid, Spanje

Informatie: <https://2020.videoeeg.es>

14 – 18 september 2020

AMIE & SuSIE – Annual Meeting & Summer School on Imaging in Epilepsy, Epilepsy Surgery, Epilepsy Research, and Cognitive Neurosciences

Locatie: Bochum, Duitsland

Informatie: www.imaging-in-epilepsy.org

20 – 26 september 2020

7th Residential International Course on Drug Resistant Epilepsies

Locatie: Tagliacozzo, Italië

Informatie: www.ilae.org/files/dmfile/Tagliacozzo-Announcement-2020-V2.pdf

De productie van dit blad is mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van:

Epilepsiefonds

UCB Pharma B.V.

Liva Nova Nederland N.V.

Eisai B.V.

